

dr. Magyar Attila István

**A gyülekezési jog gyakorlásával összefüggésben elkövetett
jogsértések Magyarországon 1990-2010**

Doktori tézisek

Konzulens: Dr. Cservák Csaba tanszékvezető egyetemi docens

**Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola**

Budapest, 2015

I.A kutatás témája és célja

A kutatás témája az 1990-as országgyűlési választások és a 2010-es országgyűlési választások közötti öt országgyűlési ciklus alatt a gyülekezési jog gyakorlása során elkövetett jogsértések elemzése kronológiai sorrendben. A témaválasztást a gyülekezési joggal összefüggésben az elmúlt évtizedben, különösen 2006. szeptember 19-21-én, és 2006. október 23-án elkövetett súlyos visszaélések, tették aktuálissá. Ügyvédként több alkalommal láttam el a 2006-os események kapcsán bűncselekmény elkövetésével, meggyanúsított illetve 2007-2009-ben szabálysértési eljárás alá vont személyek védelmét, illetve képviseltem őket a felmentésüket követően pedig személyiségi jogok megsértése miatt indított polgári kártérítési eljárásban. 2010-ben az országgyűlési választást követően az új parlamenti többség országgyűlési albizottságot hozott létre a 2006-os jogsértések vizsgálására. Az albizottság több ülésén meghívott hallgatóként vettem részt, ekkor jutottam arra a döntésre, hogy doktori értekezésemhez e témakört választom.

A politikai rendezvények jogellenes oszlatása, a gyülekezési jog hatálya alá tartozó rendezvényekkel kapcsolatos rendőrségi jogsértések, hivatalos személy által elkövetett bántalmazások, jogellenes szabadságkorlátozó intézkedések történetét egyes esetekre fókuszálva mutatom be. Bemutatom, hogyan vezetett a jogsértő oszlatási gyakorlat, a hibás rendőrségi jogszabály-értelmezés, és a televízió ostroma kapcsán a rendőri állományt ért trauma 2006. szeptember 19-21, illetve 2006. október 23. kirívó jogsértéseihez, és hogy az azt követő években ugyan nem következtek be ilyen mértékű törvénysértések, de a rendőrség, különösen a demonstrációk oszlatása, és a szabálysértési előállítás kapcsán továbbra sem tartotta be a jogszabályokat. Kiemelem az időszak jogszabályi változásait, köztük olyan módosításokat, amelyek, mint a gyülekezési törvénynek közlekedéssel kapcsolatos szabályváltozása, elősegítették a gyülekezési jog békés gyakorlásának zavartalanságát, és olyanokat is, mint a passzív engedetlenségi szabálysértést megalkotó rendelet, amelyek a békés gyülekezés radikálisabb formáit jogellenessé téve, korlátozták e fontos szabadságjog gyakorlását. Értekezésem egyik célja az, hogy a jogterület iránt érdeklődőknek egyedi jogesetekre épülő kronologikus sorrendben bemutassam a fenti eseményeket. Szeretném, ha az események bemutatása tanulságul is szolgálna az utókor számára, hogy az elmúlt húsz évben, különösen 2006-ban előforduló jogsértések ne ismétlődhessenek meg. Értekezésem másik fő célja, hogy a törvényalkotó átgondolná a gyülekezési jog jelenlegi szabályozását, s a sarkalatos törvények sorában megalkotandó új gyülekezési törvényben. Szükségesnek tartom

a a rendőrségi törvény, a rendőrségi szolgálati szabályzat, és a szabálysértési törvénynek gyülekezéssel összefüggő részeinek felülvizsgálatát, továbbá a 2006. után hozott gyülekezési jogot korlátozó, alkotmányosan aggályos jogszabály-módosítások hatályon kívül helyezését.

II. A kutatás módszere

Bevezető fejezetemet rövid történeti ismertetéssel kezdtem, majd a témakörre vonatkozó szakirodalom¹ ismertetését követően magam is definiáltam a gyülekezési jog fogalmát. Ezt követően kitértem a gyülekezési jogra vonatkozó magyar és európai nemzeti jogszabályokra,² valamint a nemzetközi jogi szabályozásra, illetve az Alkotmánybíróságnak a gyülekezési jogra vonatkozó legfontosabb döntéseire. A bevezetés második felében a gyülekezési joggal kapcsolatos nemzetközi joggyakorlatra tekintettem ki az Emberi Jogok Európai Bíróságának és Bizottságának, valamint az Egyesült Nemzetek Emberi Jogi Bizottságának joggyakorlatából.³

Kutatásom módszere alapvetően a tárgyalt eseményekkel kapcsolatban fellelhető elsődleges és másodlagos források feldolgozása, az egyes korszakok konkrét jogeseteinek bemutatása. Tekintettel arra, hogy értekezésem tárgya a szakirodalom által kevésbé feldolgozott terület, a feldolgozott jogforrások jelentős része elsődleges jogforrás. A tárgyalt jogesetek kapcsán, az egyes büntető-, szabálysértési, és polgári peres eljárások legfontosabb eredeti okiratait dolgoztam fel. Ilyenek különösen a büntető-, és szabálysértési eljárások, és polgári kártérítési peres eljárások első és másodfokú, esetenként felülvizsgálati ítéletei, szabálysértési ügyekben a rendőrség, mint szabálysértési hatóság által hozott határozatok, a rendőrségnek tüntetés megtartását megtiltó, vagy oszlatást elrendelő határozatai, az a Független Rendészeti Panasztestület, az emberi jogok országgyűlési biztosa, illetve az országos rendőrkapitány határozatai. Munkám során hivatkozom még számos alkotmánybírósági határozatra, a Nemzeti Jogvédő Alapítvány két utólagos normakontroll iránti kérelmére, továbbá az Emberi Jogok Európai Bíróságának Bukta és társai ügyében hozott ítéletére. A kutatás fontos részét képezte az értekezésem témájához kapcsolódó jogszabályok feldolgozása. A fenti jogszabályok közt kiemelten említendő a Magyar Köztársaság 2011-ig hatályos Alkotmánya.

¹ Hajas Barnabás: A gyülekezési jog tárgya, a gyülekezés fogalma (Gytv. 2. §. (1)- (2) bekezdés: In: Szabó Máté: Ki őrzi az őrzőket, az ombudsmani jogvédelem, Kairosz Kiadó, Budapest, 2010; Szamel Lajos: A gyülekezési szabadság. Állam és Igazgatás, 1988/6,

² Nemzeti alkotmányok az Európai Unióban. Szerkesztette: Trócsányi László-Badó Attila, Budapest, 2005.

³ Bán Tamás: Nemzetközi emberi jogi testületek gyakorlata gyülekezési ügyekben. Acta humana, 2007/1-2, 5-25. o

Fontos forrásként említendő jogszabályok még a gyülekezési törvény, a büntető törvénykönyv, a büntető eljárásról és szabálysértési eljárásról szóló törvények, a rendőrségi törvény, illetve a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló rendelet.

Kutatásom legfontosabb másodlagos forrásanyagát a gyülekezési joggal kapcsolatos jogsértéseket vizsgáló bizottságok jelentései, illetve parlamenti albizottsági jegyzőkönyvek teszik ki. 2006. kapcsán a legfontosabb ilyen források: a Gyurcsány-kormány által felkért Gönczöl-bizottság jelentése, a jogsértések kivizsgálására létrejött Civil Jogász Bizottság jelentése, a rendőri vezetők által belső vizsgálat céljából összehívott bizottságok által készített Ignác-jelentés és Papp-jelentés, illetve a három volt alkotmánybíró, köztük egyetemünk pro-dékánja Dr. Zlinszky János, továbbá Dr. Terstyánszky Dr. Vasadi Éva, és Dr. Herczegh Géza által írt jelentés. 2010-ben, a második Orbán-kormány megalakulását követően az Országgyűlés emberi jogi bizottsága albizottságot hozott létre a 2002. és 2010. között, különösen 2006. őszén a gyülekezési joggal összefüggésben elkövetett jogsértések kivizsgálására. Ezzel egyidejűleg a miniszterelnök felkérte Dr. Balsai István volt igazságügyi minisztert, hogy készítsen jelentést a 2006. október 23-i jogsértésekkel kapcsolatban. Mind a parlamenti albizottságot, mind Balsai István munkáját számos jogász szakértő segítette. A parlamenti albizottság jegyzőkönyvei és jelentése az értekezésem során legnagyobb terjedelemben felhasznált, lábjegyzetben is a leggyakrabban hivatkozott forrás, tekintettel arra, hogy számos, kiemelkedő kutatási eredményt e forrásokban találtam meg. Szintén kiemelten fontos forrásnak tekinthető a Balsai-jelentés, tekintettel arra, hogy e fenti jelentésen dolgozó jogi szakértők olyan jelentős elsődleges források birtokába jutottak, amelyekhez még a parlamenti albizottság sem tudott hozzájutni.

Forrásként használtam még fel a napilapok, a legfontosabb internetes hírportálok eseményleírásait, publicisztikáit, továbbá a kutatási témakör szempontjából jelentős egyéb internetes honlapok, így az Országgyűlés hivatalos honlapja, illetve a jogsértettek védelmében kiemelkedő szerepet betöltő Nemzeti Jogvédő Alapítvány honlapjának vonatkozó részeit. Tekintettel arra, hogy az értekezésemben tárgyalt események nemrég történtek, a témakörben viszonylag kevés szakirodalom áll rendelkezésre. A fenti jelentések egy része könyv formában is megjelent, emellett tényfeltáró újságírók írtak a 2006-os eseményekkel kapcsolatban néhány könyvet. Értekezésem bevezető és záró fejezeteihez ugyanakkor jelentős mennyiségű szakirodalmat dolgoztam fel, ezek elsősorban a gyülekezési jog elméletét,

fogalmát, a gyülekezés fogalmának egyes elemeit, a gyülekezési törvény egyes fejezeteit, vagy a gyülekezési jogra vonatkozó nemzetközi szabályozást és joggyakorlatot érintik.

III. A kutatás eredményei

Értekezésemben az 1990 és 2010. közötti gyülekezési joggal kapcsolatos visszaélések történetét kronologikusan dolgoztam fel. Értekezésemet a vizsgált húsz éves időszak eseményeire vonatkozóan három fejezetre bontottam. Tekintettel arra, hogy a gyülekezési jog hatálya alá eső rendezvényekkel kapcsolatos, állami szervek, különösen a rendőrség által elkövetett jogsértések közül a legkirívóbb súlyú, egyben legnagyobb számú jogsértésre 2006-ban került sor, a három fejezet közül a legterjedelmesebb, középső fejezet a fenti év jogsértéseit tárgyalja, az első azt ezt megelőző, a harmadik a 2006-ot követő eseményekkel foglalkozik. Minden egyes időszakot konkrét jogesetek elemzésével mutatok be minden egyes időszakot.

A parlamenti albizottsági jelentés hasonló kronológiai felosztási módszert követ. Maga a jelentés a 2006-os eseményeket, míg a jelentéshez csatolt részjelentés az ezt megelőző, és ezt követő időszakot tárgyalja. Az 1989. évi III. törvény, szabályozta a gyülekezési jog hatálya alá eső közterületi nyilvános rendezvények szervezését, a bejelentési kötelezettséget, azokat az eseteket, amikor a rendőrség a demonstráció megtartását vagy adott helyszín, útvonal, vagy adott időpont vonatkozásában megtilthatja, valamint a rendezvények oszlatásának szabályait. 1990. és 1997. közt a rendőrség valamennyi bejelentett politikai demonstráció megtartását tudomásul vette, akkor is, ha az a közlekedés rendjének súlyos, aránytalan sérelmével járt, miként az 1990. őszi taxisblokádnak esete mutatja. Jogsértő rendőri fellépésre is csak egyszer került sor, egy labdarúgó mérkőzést követően, a sportrendezvények viszont nem tartoznak a gyülekezési jog hatálya alá. Amikor a Horn-kormány törvénymódosítással lehetővé akarta tenni a külföldi természetes és jogi személyek részleges termőföld-tulajdon szerzését, a legnagyobb gazdaszervezet a Metész 1997. november 3-ára országos közlekedésslassító demonstrációt tartott. A rendőrség a vidéki rendezvényeket tudomásul vette, a fővárosi vonulós rendezvény megtartását a közlekedés aránytalan sérelmére való hivatkozással adott útvonalra, déli 12 órától megtiltotta. Ez volt az első eset, amikor tüntetés megtartását a rendőrség megtiltotta, és sajnos az első eset, amikor a rendőrök tüntetőket bántalmaztak, köztük az 1956-os forradalom és szabadságharc hőst, Pongrátz Gergelyt. A tüntetés megtartását megtiltó rendőrségi határozat, és az azt jóváhagyó bírósági végzés, a rendezvény

szervezője, Zacsek Gyula volt MDF-es országgyűlési képviselő ellen indított szabálysértési eljárás dokumentumai, Zacsek jogellenes előállítása miatt indított kártérítési per okiratai, végül a tüntetés résztvevője, Bencsik András újságíró által indított közigazgatási per, melynek végén bírósági ítélet mondta ki mind a tüntetés, mind az oszlatás jogellenességét, iratai alapján mutatom be az 1997-es jogsértésekkel kapcsolatos eseteket.

A Medgyessy-kormány 2002-es beiktatása és a 2006-os őszi beszéd közt számos politikai demonstráció adott helyszínre vagy időpontra való megtartását tiltotta meg a rendőrség, néhány esetben oszlatásra, szabálysértési előállításokra is sor került. Az értekezésemben tárgyalt esetekben bírósági ítélet mondta ki a tüntetés oszlatásának jogellenességét, illetve megállapította, hogy jogsértő volt a rendőrség eljárása, különös tekintettel a szabálysértési előállításokra. Az értekezésemben felsorolt tüntetések sorában kiemelt jelentősége van 2002. december 1-jén a Kempinski szálló előtti spontán tüntetésnek. A tüntetés szervezői, Bukta Dénesné és társai, miután kimerítették az összes belföldi jogorvoslati lehetőséget, a Strasbourgban székelő Emberi Jogok Európai Bíróságánál kérelmet nyújtottak be a magyar állam ellen az Emberi Jogok Európai Egyezményének megsértése miatt. A bíróság ítéletében elmarasztalta a magyar államot, mivel az megsértette az egyezmény 11 cikkét, amikor a kérelmezőket békés gyülekezéshez fűződő jogában akadályozta. Az ítélet irányadó módon rögzítette, ha valamely politikai cselekmény demonstráció formáját öltő válaszlépést tehet indokolttá, a békés demonstráció oszlatása pusztán a szükséges bejelentés hiánya miatt a gyülekezés szabadságának aránytalan korlátozását jelenti. A fenti ítéletet követő spontán tüntetések oszlatása az európai emberi jogi bíróság ítéletével ellentétes, ezáltal a nemzetközi jogba ütközik. Tanulságos a budai Gesztenyés kertben tartott tüntetések esete is. A Lelkiismeret 88 nevű civil egyesület fenti helyszínre különböző időpontokra több demonstrációt is bejelentett. A rendőrség egyik demonstráció megtartását adott időpontra, adott útvonal vonatkozásában megtiltotta, majd e tiltó határozatra hivatkozva oszlatott fel egy későbbi tüntetést, annak ellenére, hogy e tüntetés vonatkozásában nem született tiltó határozat. 2004-ben lépett hatályba a gyülekezési törvény módosítása, amely a rendezvény megtiltásának közlekedéssel összefüggő okát szűkebb körben határozta meg. A „közlekedés rendjének aránytalan sérelme” kifejezések helyett a törvény új szövege „a közlekedés más útvonalon nem biztosítható” kifejezéseket használja. A 2005. december 1-jére meghirdetett újabb gesztenyés kertti tüntetés megtartását a rendőrség a gyülekezési törvény korábbi változata által használt terminusra hivatkozva tiltotta meg, mivel az akkori kormány, illetve az

illetékes miniszter elmulasztotta a törvénymódosítással összhangban módosítani az ahhoz kapcsolódó végrehajtási rendeletet is.

Értekezésem középső, legnagyobb terjedelmű fejezete a 2006-os eseményeket mutatja be három alfejezetben. Az első a Magyar Televízió Szabadság téri székháza előtt 2006. szeptember 18-án kitört, közkeletűen „tévéostromként” ismert zavargás eseményeit ismerteti, elsődlegesen a parlamenti albizottság jegyzőkönyvei, az eseményekben érintett személyek ott tett vallomásai alapján. A jegyzőkönyvek alapján kimondható, hogy a rendőri vezetők számos súlyos jogszabálysértő mulasztását követtek el. Ezáltal magára hagyták a tévészékháznak az erőszakos tömeggel szembeni védelmére kivezényelt, hiányosan felszerelt rendőrségi egységeket, illetve a Magyar Televízió dolgozóit és stúdióvendégeit. A Magyar Televízió székháza előtt demonstráló személyek erőszakos kisebbsége több rendőrnek súlyos sérülést, valamint jelentős anyagi kárt okozott. Kevés esetben indult büntetőeljárás a székházostrom valódi elkövetőivel szemben, még ritkábban mondta ki ítélet bűnösségüket. Ugyanakkor már ekkor is előfordult olyan eset, amikor a rendőrség őrizetbe vette, a nyomozati ügyben hatáskörrel rendelkező bíróság pedig elrendelte előzetes letartóztatását olyan személyeknek, akikről később a büntető bíróság megállapította, hogy nem követtek el bűncselekményt. Az a súlyos trauma, amelyet a rendőrök a Szabadság téren átéltek, sokukban revánsvágyat keltett minden tüntetővel szemben, e tényező is hozzájárulhatott a későbbi rendőri jogsértésekhez.

A következő alfejezetben a 2006. szeptember 19-20, és szeptember 20-21 éjszakáin Budapest belvárosában bekövetkezett rendőri jogsértéseket tárgyalom. Az eseményeket az adott ügyben keletkezett rendőrségi és bírósági okiratok ismertetésével egyes konkrét jogsértések példáján mutatom be. Az esettanulmányok fontos forrása a Civil Jogász Bizottság jelentésének vonatkozó része is. A fenti ügyek gyakran a média érdeklődésének középpontjába is kerültek, ezért egyes esetek kapcsán újságcikkeket, illetve újságírók által e témakörben írt könyveket is feldolgoztam. A parlamenti albizottság, illetve részben a Balsai-jelentés foglalkozott a 2006. szeptember 19-21. között elkövetett jogsértésekkel, az alfejezet végén a jogsértésekkel kapcsolatban az albizottság előtt tett nyilatkozatokat, és az albizottság jelentésének meghatározott részeit vizsgáltam. Az albizottság jelentése és a Balsai-jelentés is kiemelte, a Magyar Rádió székházának udvarában jogellenesen elhelyezett ”ideiglenes rendőrségi fogdában” történt kínzások a 2006. szeptemberi jogsértések körében is kirívóan súlyosnak tekinthetők. Fontos megemlíteni, hogy 2006. szeptemberben az elsőfokú bíróságok az előzetes letartóztatás elrendelésére vonatkozó ügyészi indítványoknak szinte kivétel nélkül

helyt adtak. Eközben a másodfokon eljáró nyomozati bírók az esetek többségében megváltoztatták az elsőfokú végzéseket, és elrendelték a gyanúsítottak szabadlábra helyezését. Az első fokon eljáró bíróság a fenti ügyekben hozott végzései az esetek többségében mellőzték annak vizsgálatát, hogy a konkrét gyanúsított tekintetében, annak személyi körülményeit is vizsgálva, fennállnak-e a legsúlyosabb kényszerintézkedés feltételei.

Az 1989-1990-es közjogi rendszerváltozás utáni legsúlyosabb emberi jogsértés 2006. október 23-án történt. A rendőrség a sátrakban talált veszélyes eszközökre hivatkozva kiürítette a Kossuth teret, e fenti cselekmény jogellenességét utóbb jogerős ítélet mondta ki. A rendőrség és tüntetők közt kötött szóbeli megállapodás ellenére a rendőri erők, egy nem bizonyított rendőrök ellen elkövetett erőszakos cselekményre hivatkozta megakadályozták a tüntetők délutáni visszatérését a Kossuth térre. A rendőrség a feloszlott, tömeget, köztük néhány erőszakos magatartást tanúsító személyt, rászorította, a legnagyobb ellenzéki párt ünnepi rendezvényének békés résztvevőire. A rendőrség az oszlatás során többször megsértette a tömegoszlatásra vonatkozó szabályokat. Az arányosság követelményeit, és a rendőrszakmai szabályokat semmibe véve rendelték el lovasrohamot, illetve vetettek be gumilövedékeket. Azok a típusú lövedékek, illetve a kilövésükre használt fegyvertípusok, amelyeket 2006. október 23-án bevetettek, nem voltak rendszeresítve, akkor sem, ha a rendszeresítésre irányuló eljárás elkezdődött, de még nem fejeződött be. A fenti fegyverekkel a rendőrök kirívóan törvénysértő módon sokszor fejmagasságra céloztak. A 2006. október 23-ára vonatkozó fejezetben külön részt szenteltem a személyi sérüléseknek, felhasználva a Civil Jogász Bizottság pszichológus szakértője, Dr. Szőőr Anna kutatásait. Több személy súlyos, nyolc napon túl gyógyuló sérülést szenvedett, ketten egyik szemükre megvakultak. A Civil Jogász Bizottság jelentése, és a Balsai-jelentés alapján összegyűjtöttem azokat az alkotmányértékeket, bűncselekményi diszpozíciókat, illetve rendőrszakmai szabályszegéseket, amelyek 2006. október 23-án megvalósulhattak. 2006. október 23-a kapcsán több, közismert esetet tárgyaltam, többek között egy vakságot előidéző szemkilövés esetét, Révész Máriusz Fidesz-képviselő megverését, katolikus papok bántalmazását, illetve az unokáját kórházban meglátogatni szándékozó, a metróról rossz helyen leszálló, majd hivatalos személy elleni erőszakkal megvádolt, végül felmentett „Szupernagyi” esetét. A 2006. október 23-i jogsértéseket kiemelten vizsgálta a parlamenti albizottság, a Balsai-jelentés pedig kifejezetten a fenti eseményekre fókuszált. A felelősség kérdését a fenti források felhasználásával tárgyaltam. Az albizottsági meghallgatások során fény derült arra, hogy azt a rendőrpáncsnokot, aki az Andrássy út sarkánál be akarta fejezni a tömegoszlatást,

leváltották. 2006. október 23-án a rendőri vezetők egy törvényellenes országos rendőr-főkapitányi határozatra hivatkozva megengedték, hogy a rendőrök ne viseljenek azonosító jelvényeket. Az utcán, a rendőrségi fogdáknak, és a büntetés-végrehajtási intézetekben készült, az elkövetőkre nézve terhelő, az ártatlanul meggyanúsítottakra nézve mentő térfigyelő kamerás felvételek többségét sem a bíróság, sem az ügyészség, sem a parlamenti albizottság nem ismerhette meg. Mindezek miatt, továbbá azért, mert a rendőr tanúk kollégáikra más büntetőügyek során sem tesznek terhelő tanúvallomást, a 2006. október 23-i rendőri bűncselekmények tetteseinek többsége nem került bíróság elé.

Értekezésem harmadik fő része a 2006. utáni eseményeket tárgyalja, kiemelve egyfelől a gyülekezési jogot korlátozó jogszabályi módosításokat, másrészt azokat a tüntetéseket, melynek oszlatása során jogsértésekre került sor. A jogszabályi változások körében fontos megemlíteni a jogszerű rendőri intézkedéssel szembeni akár passzív ellenállást szabálysértéssé tevő kormányrendeletet: E rendelet alapján számos olyan tüntetővel szemben léptek fel a rendőrök, akik az oszlatásra vonatkozó parancsnak nem engedelmessé váltak, vagy csak lassan hagyták el a demonstráció helyszínét. Mivel e rendelet több ponton alkotmányellenes volt, jogvédő szervezetek az Alkotmánybírósághoz fordultak. A Draskovics Tibor minisztersége idején született, a büntetőeljárásról, a szabálysértési törvényről, és más törvényeket módosító törvénycsomag néhány paragrafusán szintén alkotmányos aggályokat vet fel. Tojás, paradicsom, torta, vagy más testi épségre veszélytelen tárgy dobása valamely politikus felé Európa-szerte ismert tiltakozási módszer. A fenti cselekmény korábban magánvádas bűncselekménynek, tetteles becsületsértésnek számított, amely kizárólag a sértett magánindítványa esetén büntetendő. A jogszabályváltozást követően ugyanazon cselekmény garázdaságnak minősül, amely közvádas bűncselekmény, a sértett akarata ellenére is büntetendő. Alkotmányjogi aggályokat vet fel a törvénycsomag azon rendelkezése is, amely hatóság megzavarásának bűncselekményeként új, garázda jellegű büntetőjogi diszpozíciót vezetett be. E bűncselekményt az követi el, aki bíróság, vagy más hatóság eljárását megzavaró, vagy akadályozó közösségellenes cselekményt követ el. Ha a rendőrség magát „egyéb hatóságnak” tekinti, a rendőrhatalom zavarásának minősítheti, nemcsak az amúgy szabálysértésnek minősülő passzív engedetlenséget, de a kritikus megjegyzések kíséretében tett engedelmséget is. A fenti törvény kiterjesztő jogértelmezése tehát a gyülekezési-, és szólásszabadság teljes felszámolásához vezethet. Sajnos a Nemzeti Jogvédő Alapítványnak e rendelkezések ellen benyújtott utólagos normakontroll iránti kérelmét 2011. december 31-éig nem tárgyalta. Miután az alapítvány elvesztette absztrakt utólagos

normakontroll benyújtására való jogosultságát, az alkotmányos testület a beadványokat ezután már nem tárgyalhatja. Az országgyűlésnek az elmúlt években számos fontosabb jogalkotási feladata volt, ugyanakkor fenti rendelkezések magyar jogrendszerből való kiiktatása kevés időt venne igénybe. A jogállamiság szempontjából nagyon fontos lenne e rendelkezéseknek a magyar jogrendszerből való kivezetése.

2007. és 2010 közt is számos gyülekezési jog hatálya alá eső rendezvény oszlatására került sor. Értekezésemben azon eseményeket emeltem ki, ahol vagy maga az oszlatás ténye is bírósági ítélettel megerősítetten jogellenes volt, mint a 2008. április 11-i Clark Ádám téri demonstráció esetében, vagy a résztvevők szabálysértési előállítása volt jogellenes, például azért, mert nem engedték őket a helyszínről távozni, amint azt a 2007. október 26-i Erzsébet hídi blokádnál, és a már említett Clark Ádám téri demonstráció esetén láttuk. A szabálysértési eljárások megszüntetése a nemzetközi joggal összhangban a jogellenes szabadságelvonó intézkedések áldozatai személyiségi joguk megsértése miatti nem vagyoni kártérítésre jogosultak. Létezett azonban olyan Legfelsőbb Bírósági felülvizsgálati ítélet, amely a nemzetközi joggal és az addig kialakult bírói gyakorlattal ellentétesen, a kártérítést felperesektől teljes egészében megvonta. A fenti esetben felperesek az Emberi Jogok Európai Bíróságához fordultak. Az utolsó jelentős jogsértésekre 2009. március 15-én került sor, amikor demonstrálókat és jogvédőket a rendőrség, paprikaspray-vel lefűjva akadályozott gyülekezési joguk gyakorlásában, magáncégek biztonsági őrrei civileket, köztük kisgyermekes édesanyákat nem engedtek be állami rendezvényekre, illetve a miniszterelnök lemondását követelőket szabálysértés miatt állítottak elő, és a rendőrségi fogdában súlyos jogsértéseket követtek el velük szemben. A fenti események bemutatásának fő módszereként főként konkrét jogesetek bírósági okiratait tanulmányoztam, emellett felhasználtam a parlamenti albizottság részjelentését, és kis mértékben internetes forrásokra is támaszkodtam.

A felsorolt jogsértések orvoslására irányuló, az új összetételű országgyűlés és az új kormányzat által tett intézkedések közül külön kiemeltem a Balsai-jelentésben is megemlített 2011. évi XVI. törvényt, amelyet a közvélemény semmisségi törvényként ismer. Sok olyan személyt, akit a 2006. szeptemberi és októberi események kapcsán hivatalos személy elleni erőszakkal, garázdasággal, vagy más gyülekezési jog gyakorlásával összefüggésben közterületen elkövetett erőszakos cselekménnyel vádoltak, kizárólag rendőri jelentések, rendőr tanúk vallomására, mint bizonyítékra hivatkozva mondta ki a bíróság bűnösnek. Az esetek többségében e vádlottakat végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztésre ítélték. A

fenti jogsértettek, a bíróság hivatalból való intézkedésére, vagy az elítélt vagy védője indítványára a bíróság köteles az esetet megvizsgálni. Ha a bíróság úgy találja, hogy az a törvény hatálya alá esik, a fenti terheltet köteles felmenteni. Számos bíró a törvény kétségtelenül hiányos eljárásjogi szabályai miatt Alkotmánybírósághoz fordult, a testület a napokban dönthet a beadványról. Emiatt e sértettek rehabilitációja késik.

A szerző a véleménye szerint- szükséges jogszabályváltozásokra vonatkozó javaslatát a záró fejezetben fejt ki. Indokoltnak tartom törvénybe iktatni, hogy a gyülekezés legkisebb létszáma 2 fő. Véleményem szerint a jövőben csak az előreláthatóan 10 főnél nagyobb létszámú közterületen tartott rendezvények megtartását kellene bejelenteni a rendőrségen. Ha a rendezvény szervezője, a várható kisebb létszámra hivatkozva nem jelentené be a rendezvényt, annak ellenére, hogy tisztában van azzal, hogy a demonstrációnak ennél több résztvevője lesz, a szervező ellen szabálysértési eljárás indulhatna. Szükségesnek tartom a gyülekezés leghosszabb időtartamának törvénybe foglalását. Ennek hiányában előfordulhat, hogy azonos helyszínre demonstrációt bejelentő rivális tüntetői csoportok egyike korlátlan idejű demonstráció bejelentéssel kiszoríthatja vetélytársát egy-egy frekvenciált helyszínről. Közforgalmi közúton tartott tüntetés esetén a közlekedés rendjének biztosítása miatt 12 órában, egyéb közterületre meghirdetett demonstráció esetén 24 órában állapítanám meg e maximális időtartamot. A rendezvények permanens bejelentéséhez hasonlóan a hónapokkal, sőt évekkel korábban való bejelentés is visszaélészerűen alkalmazható más demonstrációk kiszorítására. Emiatt törvényben szabályoznám a rendezvény bejelentésének legkorábbi időpontját. A demonstráció tervezett megtartását megelőző 60 napnál korábban nem lehetne rendezvényt bejelenteni. A bejelentés legkésőbbi időpontját, a nem bejelentés-köteles spontán tüntetések kivételével a rendezvény tervezett megkezdését megelőző 24 órában határoznám meg. A gyülekezési törvény jelenleg hatályos közlekedéssel kapcsolatos rendelkezése a rendőrség számára még mindig túl széles körű kiterjesztő értelmezésre ad lehetőséget. A rendőrség ennek alapján a jogalkotó szándékaival ellentétesen megtilthatja a zsákutcákra, más irányból meg nem közelíthető mellékutcákra meghirdetett demonstrációk megtartását is. Ennek elkerülése végett olyan törvénymódosítást tartok ésszerűnek, amely kizárólag akkor tenné lehetővé demonstráció megtiltását közlekedési okokra hivatkozva, ha az egy teljes várost, falut, vagy azok jelentős részét blokádnak alá vonna, illetve valamely országos, vagy helyi főútvonal közlekedését teljesen megbénítaná. E módosítás kizárná a felpályás forgalomlassító demonstrációk, illetve a mellék-, és zsákutcákra meghirdetett rendezvények megtiltásának lehetőségét. A gyülekezési törvény hatálya alá eső rendezvények oszlatásáról szóló törvényi

rendeletben rögzíteném a nemzetközi jogi szabályozásokkal összhangban a szükségesség és arányosság követelményét.

Kutatásom céljai közül egyértelműen teljesült az a követelmény, hogy számos, önálló szakirodalomba nem foglalt eredeti jogforrást, bírósági, vagy más hatósági okiratokat, az eseményeket tárgyaló jelentéseket egyetlen értekezésben foglalja össze. Azt is kiemeltem, hogy e jelentős jogforrások hogyan járultak hozzá a jogsértések részletes feltárásához. Megemlítettem azokat a szerintem szükséges jogszabályi módosításokat, amelyek segítik a jogsértések áldozatainak jogi és anyagi jóvátételét, a felelősök ellen, felelőségük jellegének megfelelő eljárás indítását, amennyiben ezt elévülés, vagy más körülmény nem akadályozza. Másfelől értekezésemmel olyan jogszabályi reformot kívánok elősegíteni, amely a gyülekezési jog kereteit pontosítva megakadályozza a jog kiterjesztő értelmezését, egyúttal a joggal való visszaélést mind a hatóságok, mind a demonstrálók szélsőséges csoportjai részéről, szélsőséges esetben olyan hatósági erőszakos cselekmények megismétlődését, amelyet az elmúlt húsz évben előfordultak. Fontosnak tartom, hogy a gyülekezési törvény, illetve a büntető törvénykönyv, szabálysértési és rendőrségi törvény és más jogszabályok módosításáról szakmai vita indulna, amely elősegíthet bizonyos pozitív jogalkotási folyamatokat. Ha mindehhez értekezésem is hozzájárult, kutatásom e téren is eredményesnek bizonyulna.